

NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY

II. volebné obdobie

Číslo: 82/2002

1322**N á v r h**

skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky

na v y d a n i e

zákona o poskytnutí jednorazovej peňažnej sumy politickým väzňom, osobám násilne odvečeným do Sovietskeho zväzu, rehoľníckam, rehoľníkom a kňazom internovaným v centralizovaných kláštoroch, zastreleným pri pokuse opustiť územie Československa, usmrteným príslušníkmi Štátnej bezpečnosti, zastreleným inváznyimi jednotkami počas vpádu spojeneckých armád Varšavskej zmluvy do Československa a dlhodobo prenasledovaným a perzekvovaným občanom vedeným na tajnom zozname Ústredného výboru Komunistickej strany Československa

Predkladajú:

Ján	Slota
Štefan	Zelník
Marián	Andel
Melánia	Kolláriková
Vítazoslav	Moric
Ján	Sitek
Rastislav	Šepták
Dušan	Švantner

Návrh na uznesenie:

v. r.	Národná rada Slovenskej republiky
v. r.	s c h v a ľ u j e
v. r.	návrh skupiny poslancov na vydanie zákona
v. r.	o poskytnutí jednorazovej peňažnej sumy
v. r.	politickým väzňom, osobám násilne odvečeným
v. r.	do Sovietskeho zväzu, rehoľníckam, rehoľníkom
v. r.	rehoľníckam, rehoľníkom a kňazom internovaným
v. r.	v centralizovaných kláštoroch, zastreleným pri
	pokuse opustiť územie Československa, usmrteným
	príslušníkmi Štátnej bezpečnosti, zastreleným inváz-
	nyimi jednotkami počas vpádu spojeneckých armád
	Varšavskej zmluvy do Československa a dlhodobo
	prenasledovaným a perzekvovaným občanom
	vedeným na tajnom zozname Ústredného výboru
	Komunistickej strany Československa

Bratislava január 2002

Návrh

ZÁKON

zo dňa 2002

o poskytnutí jednorazovej peňažnej sumy politickým väzňom, osobám násilne odvečeným do Sovietskeho zväzu, rehoľníckam, rehoľníkom a kňazom internovaným v centralizovaných kláštoroch, zastreleným pri pokuse opustiť územie Československa, usmrteným príslušníkmi Štátnej bezpečnosti, zastreleným inváznyimi jednotkami počas vpádu spojeneckých armád Varšavskej zmluvy do Československa a dlhodobo prenasledovaným a perzekvovaným občanom vedeným na tajnom zozname Ústredného výboru Komunistickej strany Československa.

Národná rada Slovenskej republiky sa uzniesla na tomto zákone:

§ 1

Účelom tohto zákona je zmiernenie krívd spôsobených politickým väzňom odsúdeným a väzneným komunistickým režimom v rokoch 1948 – 1989 v súlade s ustanovením § 6 zákona NR SR č. 125/1996 Z. z. o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému v nadväznosti na zákon č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii, odškodnenie osôb nezákonne odvečených do bývalého Sovietskeho zväzu (ďalej len „ZSSR“), ako aj ďalších osôb postihnutých v rokoch 1948 – 1989 komunistickým systémom. Zákon vymedzuje osoby a ustanovuje nároky, rozsah a spôsob poskytovania jednorazovej peňažnej sumy oprávneným osobám a určuje orgán štátnej správy poverený konaním a vyplatením tejto sumy.

§ 2

(1) Zákon sa vzťahuje na politických väzňov – občanov Slovenskej republiky, u ktorých právoplatné súdne rozhodnutie bolo vyhlásené medzi 25. februárom 1948 a 1. januárom 1990 a u ktorých bolo rozhodnutie o ich väznení v celom rozsahu alebo čiastočne zrušené podľa zákona č. 119/1990 Zb. o súdnej rehabilitácii v znení neskorších predpisov alebo podľa zákona č. 125/1996 Z. z. o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému (ďalej len „politický väzeň“).

(2) Zákon sa tiež vzťahuje na vdovy a vdovcov po osobách uvedených v odseku 1, ak sú občanmi Slovenskej republiky, ktorých manželstvo trvalo počas celého obdobia väznenia a ktorých manžel kedykoľvek neskôr zomrel. Rovnako sa zákon vzťahuje na vdovy a vdovcov, ktorí uzavreli nové manželstvo, ak sú občanmi Slovenskej republiky.

(3) Ak v čase účinnosti tohto zákona nežije ani jedna z oprávnených osôb podľa § 2 ods. 1 a 2 tohto zákona, vzťahuje sa zákon aj na deti osôb uvedených v odseku 1, ak sú občanmi Slovenskej republiky, ktoré v čase vyhlásenia právoplatného rozsudku svojho rodiča nedosiahli vek 18 rokov.

§ 3

(1) Zákon sa ďalej vzťahuje na občanov Slovenskej republiky, ktorí boli po 1. auguste 1944 sovietskymi orgánmi NKVD z územia vtedajšej Slovenskej republiky a po 9. máji 1945 zo slovenskej časti Československej republiky nezákonne odvečení do ZSSR a boli tam protiprávne väznení vo väzniciach a pracovných táboroch (ďalej len „nezákonne odvečení“).

(2) Zákon sa tiež vzťahuje na vdovy a vdovcov po osobách uvedených v odseku 1, ak sú občanmi Slovenskej republiky, ktorých manželstvo trvalo počas celého obdobia väznenia na území vtedajšieho ZSSR a ktorých manžel kedykoľvek neskôršie zomrel. Rovnako sa zákon vzťahuje na vdovy a vdovcov, ktorí uzavreli nové manželstvo, ak sú občanmi Slovenskej republiky.

§ 4

(1) Zákon sa vzťahuje aj na

a) rehoľníčky, rehoľníkov a kňazov, ktorí sú občanmi Slovenskej republiky, internovaných po 13. apríli 1950 v centralizovaných kláštoroch s režimom podobným táborom nútených prác na území celej vtedajšej ČSR. Podmienkou na získanie nároku na odškodnenie oprávnených osôb podľa § 4 ods. 1 písm. a) tohto zákona je minimálne jednoročný pobyt v niektorom zo zariadení tohto typu uvedených v tomto odseku tohto zákona,

b) priamych dedičov osôb zastrelených pri pokuse opustiť územie Československa,

c) priamych dedičov osôb usmrtených príslušníkmi Štátnej bezpečnosti a

d) priamych dedičov osôb zastrelených inváznyimi jednotkami počas vpádu spojeneckých armád Varšavskej zmluvy do Československa.

§ 5

Zákon sa vzťahuje aj na občanov Slovenskej republiky vedených na osobitnom tajnom zozname Ústredného výboru Komunistickej strany Československa, ktorí boli v období rokov 1968 – 1988 dlhodobo prenasledovaní a perzekvovaní po tom, ako dokázateľne na základe svojho presvedčenia v období od 21. augusta 1968 do 31. marca 1988 zrušili svoje členstvo v komunistickej strane tým, že odovzdali stranícku legitimáciu a definitívne a nenávratne tak opustili jej rady.

§ 6

Podmienka občianstva Slovenskej republiky sa považuje za splnenú, ak občianstvo trvá ku dňu podania žiadosti o poskytnutie jednorazovej peňažnej sumy.

§ 7

(1) Politickí väzni, vdovy alebo vdovci uvedení v § 2 ods. 2, nezákonne odvlečení do ZSSR, vdovy alebo vdovci uvedení v § 3 ods. 2, internované rehoľníčky, rehoľníci a kňazi, priami dedičia osôb zastrelených pri pokuse opustiť územie Československa, usmrtených príslušníkmi Štátnej bezpečnosti a zastrelených inváznyimi jednotkami počas vpádu spojeneckých armád Varšavskej zmluvy do Československa uvedení v § 4, ako aj prenasledovaní a perzekvovaní, ktorí boli vedení na tajnom zozname ÚV KSČ, uvedení v § 5 tohto zákona sú oprávnenými osobami (ďalej len „oprávnená osoba“), ktoré majú nárok na poskytnutie jednorazovej peňažnej sumy (ďalej len „nárok“).

(2) Nárok podľa tohto zákona je nutné uplatniť formou písomnej žiadosti podanej orgánu príslušnému na vydanie rozhodnutia do 30. júna 2003, inak nárok zaniká. Posledný termín vyplatenia priznanej sumy orgánom na to určeným je 31. december 2003.

§ 8

(1) Oprávnená osoba uvedená v § 2 ods. 1 a 2 predloží overený opis rozhodnutia o súdnej rehabilitácii vydaného podľa zákona č. 119/1990 Zb., prípadne ďalšie overené doklady osvedčujúce nárok, ak ju na to orgán príslušný na vydávanie rozhodnutia vyzve, alebo rozhodnutie o úplnom alebo čiastočnom zrušení rozhodnutia o jej väznení. Rovnako predložia overené doklady osvedčujúce nárok na odškodnenie oprávnenej osoby uvedenej v § 3, 4 a 5.

(2) Ak je oprávnená osoba vdovou alebo vdovcom, predloží sobášny list, dieťa predloží rodný list.

(3) Celkový čas väznenia sa u politických väzňov sčíta. Pri čiastočnej zmene odsudzujúceho súdneho rozhodnutia sa započítava iba rozdiel medzi trestami vykonanými na základe pôvodného rozsudku a stanovenými primeranými trestami alebo trestami novo uloženými.

§ 9

(1) Výška jednorazovej peňažnej sumy pre politického väzňa väzneneho kdekoľvek na území Československa alebo nezákonne odvečeneného do ZSSR pri väznení alebo pobyte v pracovnom tábore v dĺžke aspoň jedného roka je 160 000 Sk. Za každý ďalší mesiac väznenia sa výška jednorazovej peňažnej sumy zvyšuje o 1 300 Sk.

(2) Výška jednorazovej peňažnej sumy pre rehoľníčky, rehoľníkov a kňazov internovaných v centralizovaných kláštoroch s režimom podobným táborom nútených prác a oprávnené osoby vedené na osobitnom tajnom zozname ÚV KSČ je 60 000 Sk.

(3) Výška jednorazovej peňažnej sumy pre politického väzňa alebo osobu nezákonne odvečenu do ZSSR pri väznení alebo pobyte v pracovnom tábore kratšom než 1 rok, trvajúcim však aspoň 3 mesiace, je 80 000 Sk.

(4) Ak oprávnená osoba preukáže, že bola ako politický väzeň počas vyšetrovacej väzby alebo výkonu trestu odňatia slobody zranená a v dôsledku tohto zranenia jej bol priznaný plný invalidný dôchodok, čiastočný invalidný dôchodok, invalidný dôchodok alebo prídavok k dôchodku, je výška jednorazovej peňažnej sumy 160 000 Sk.

* (5) Ustanovenie odseku 4 sa uplatní iba vtedy, ak nie je pre oprávnenú osobu výhodnejšia suma podľa odseku 1.

(6) Výška jednorazovej peňažnej sumy podľa odsekov 1, 2, 3 a 4 priznaná pre vdovu alebo vdovca po politickom väzňovi podľa § 2 ods. 2, resp. deti podľa toho istého paragrafu ods. 3 a nezákonne odvečenenom do ZSSR podľa § 3 ods. 2 predstavuje vždy jej polovicu. Ak politický väzeň alebo nezákonne odvečenený zomrel počas svojho väznenia, alebo bol na ňom vykonaný trest smrti, alebo bol v období rokov 1948 – 1989 zastrelený pri pokuse opustiť územie Československa, usmrtený príslušníkmi Štátnej bezpečnosti alebo zastrelený inváznyimi jednotkami počas vpádu spojeneckých armád Varšavskej zmluvy do Československa, výška jednorazovej peňažnej sumy pre vdovu a vdovca a deti podľa § 2 ods. 2 a 3, vdovu a vdovca podľa § 3 ods. 2, resp. priamych dedičov podľa § 4 ods. 1 po osobe uvedenej v tomto odseku je 160 000 Sk.

(7) Skutočnosti uvedené v odseku 4 preukáže oprávnená osoba rozhodnutím o priznaní invalidného (plného invalidného) alebo čiastočného invalidného dôchodku vydaným podľa predpisov o národnom poistení, sociálnom zabezpečení alebo dôchodkovom poistení.

§ 10

O nároku, výške jednorazovej peňažnej sumy a jej vyplatení oprávnenej osobe rozhoduje Ministerstvo spravodlivosti SR.

§ 11

(1) Konanie podľa tohto zákona sa začína na návrh oprávnenej osoby.

(2) Včas uplatnený nárok, ak o ňom nebolo rozhodnuté alebo ak nedošlo k vyplateniu jednorazovej peňažnej sumy, prechádza v prípade úmrtia oprávnenej osoby na jej dedičov.

(3) Na konanie podľa tohto zákona sa použije zákon o správnom konaní.

(4) Proti rozhodnutiu orgánu uvedeného v § 10 možno podať opravný prostriedok na krajský súd, v ktorého pôsobnosti je okresný súd oprávnenej osoby.

§ 12

(1) Konanie uskutočnené podľa tohto zákona je oslobodené od poplatkov.

(2) Jednorazová peňažná suma poskytnutá oprávnenej osobe nepodlieha dani z príjmov fyzických osôb, nezahrnuje sa do vymeriavacieho základu na výpočet zdravotného poistenia ani do príjmu rozhodujúceho na účely sociálnych dávok.

§ 13

Náklady na jednorazovú peňažnú sumu hradí štát.

§ 14

Tento zákon nadobúda účinnosť dňom jeho vyhlásenia.

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Predložený návrh zákona komplexne rieši finančné doodškodnenie osôb prenasledovaných a väznených komunistickým režimom – politických väzňov z rokov 1948 – 1989, nezákonne odvlečených do ZSSR, internovaných kňazov a rehoľníkov (doteraz neriešené), ako aj dlhodobo prenasledovaných a perzekvovaných občanov vedených na tajnom zozname ÚV KSČ.

Predkladaný návrh rešpektuje skúsenosť početnej skupiny bývalých politických väzňov a je **chýbajúcim ekvivalentom zákona č. 261 prijatého Parlamentom ČR 10. júla 2001**. Komunistický režim si počas svojej vlády vytvoril a v rozpore so Všeobecnou deklaráciou ľudských práv prijal vlastné represívne zákony, ktorými stihol potrestať 71 168 občanov terajšej SR na súhrnnú dĺžku 83 615 rokov odňatia slobody. Represívny a protiľudový charakter komunistického režimu dokrešľuje fakt, že v rokoch 1948 – 1989 prevádzkoval celkovo 120 väzenských zariadení.

Návrh zákona pritom zohľadňuje aj niektoré špecifiká Slovenskej republiky oproti situácii v ČR a zakotvuje ich v jednotlivých ustanoveniach paragrafovaného znenia. Ide o kategóriu násilne odvlečených do väzníc a gulagov bývalého Sovietskeho zväzu, z ktorých veľkú časť tvorili občania maďarskej národnosti z južného a juhovýchodného Slovenska, masové internácie kňazov a rehoľníkov po brutálnom prepade a likvidácii kláštorov na jar roku 1950, právne nevysporiadané násilné úmrtia, na ktorých sa z prinútenia podieľali útvary Pohraničnej stráže, príslušníci Štátnej bezpečnosti a invázne vojská Varšavskej zmluvy, ako aj doteraz neriešenú otázku perzekúcií občanov vedených na tzv. Čiernej listine. Aj preto bolo potrebné k návrhu na odškodnenie jednotlivých kategórií postihnutých pristupovať individuálne a zohľadniť mieru utrpenia obetí vtedajších komunistických represálií.

Pokiaľ ide o politických väzňov z rokov 1948 – 1989, z hľadiska nárokov na odškodnenie predstavujú najpočetnejšiu kategóriu postihnutých, avšak je to súčasne **skupina, ktorá už pred rokmi odvieďla plnením tvrdých pracovných noriem obrovské penzum doteraz nikým nezaplatenej práce**. Pritom treba dôrazne pripomenúť, že išlo doslova o **otrockú prácu, ktorá bola na trestancoch vynucovaná**, hoci rozsudky zneli „iba“ na tresty odňatia slobody a prepadnutie vecí, resp. majetku. Ešte v polovici sedemdesiatych rokov v prvomájovom prejave generálny prokurátor ČSSR Feješ hrdo vyhlasoval, že socialistická zákonnosť sa významnou mierou podieľa na plnení päťročného plánu. Táto skupina postihnutých má svoje odškodnenie dávno nadpracované. Otrocké práce pri dolovaní zdraviu škodlivého rádioaktívneho uránu v baniach Jáchymovska a Příbramska, namáhavé a nezdravé brúsenie bižutérie, leopoldovský kovošrot – to všetko smerovalo k fyzickej i psychickej likvidácii odporcov režimu, z ktorých ne jeden mal pri mene až do poslednej chvíle poznámku NN – **návrat nežiaduci!**

Ďalšou kategóriou postihnutých sú nezákonne odvlečení do ZSSR – neraz náhodile vyberaní a do počtu pochytaní zložkami NKVD. V ľahkých odevoch zodpovedajúcich teplej jeseni 1944 boli transportovaní v dobytčích vagónoch na Sibír do treskúcich mrazov, kde ich na stanicach počas zastávky udusených, vyhľadovaných alebo podchladených vyhadzovali mŕtvych z vlaku. Tí, ktorí prežili transport, sa dostali do gulagov, kde v ukrutnej zime museli s nadľudskou námahou kľčovať sibírske lesy alebo vykonávať inú fyzicky namáhavú nútenú prácu. Podobne, aj keď nie až v takých krutých podmienkach, pracovali ľudia u nás v táboroch nútených prác, vojaci zaradení do pomocných technických práporov, internovaní rehoľníci a kňazi.

Zlovôľa komunistického režimu má počas vyše 40 rokov jeho nadvlády na svedomí najmenej dve emigračné vlny. Tých, ktorým sa pokus opustiť republiku nepodaril a boli

odsúdení podľa § 109 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. a neskôr rehabilitovaní, bolo 22 761. Cez tzv. „zelenú hranicu“ prešlo do r. 1967 najmenej 1 715 občanov. Dodnes však zostali nevysporiadané prípady zastrelených osôb na hraničnom úseku riek, signálnej stene S-70 – tzv. železnej opony, v hraničnom pásme, resp. na vtedajšej hranici so západnými susedmi pri pokuse o opustenie republiky. Len bratislavská brigáda v období socializmu na svojich trinástich pohraničných rotách zadržala ročne v priemere 450 – 500 narušiteľov, ktorí sa pokúsili o prechod štátnej hranice do Rakúska. Narušitelia boli zadržaní buď priamo na signálnej stene alebo v hraničnom pásme, ale neraz – v rozpore s medzinárodnými zmluvami – aj za signálnou stenou a demarkačnou čiarou. Príslušná časť predloženého návrhu zákona sa vzťahuje na prípady zadržania s použitím zbrane, keď boli narušitelia štátnej hranice zastrelení.

Ďalej zákon rieši prípady zavraždených orgánmi Štátnej bezpečnosti, vedené v policajných záznamoch ako samovraždy, ako aj úmrtia vyše dvadsiatich osôb, ktoré zapríčinili vojaci spojeneckých armád Varšavskej zmluvy od svojho vstupu na územie vtedajšej ČSSR 21. augusta 1968. Celkovo komunistický režim z politických dôvodov popravil, usmrtil alebo iným násilným spôsobom vedome či svojou nedbanlivosťou pripravil o život minimálne 705 našich spoluobčanov.

Poslednou skupinou prenasledovaných, ktorých odškodnenie je predmetom predloženého návrhu zákona, je časť predstaviteľov a exponentov tzv. pravicového oportunizmu, organizátori protistranických, protisocialistických a protisovietskych kampaní a akcií, ktorí boli vedení na samostatných kartách oddelene od centrálnej kartotéky v evidencii Ústredného výboru Komunistickej strany Československa. Táto jednotná centrálna evidencia bola založená a vedená na základe prijatej prísne tajnej Smernice Predsedníctva ÚV KSČ č. 8796 z roku 1971. Proskribované osoby nemohli pracovať v diplomatických službách, medzinárodných organizáciách, podnikoch zahraničného obchodu, v nomenklatúrnych funkciách na hospodárskom úseku a v ďalších oblastiach. Predstavitelia politiky, kultúry, žurnalistiky, vedy a školstva a iných profesií boli nútení opustiť pôvodné zamestnanie, neraz zostali bez práce a ich deti nemohli študovať na vysokých školách.

Navrhovaným zákonom sa má dosiahnuť, aby sa oprávneným subjektom a skutočným obeťam dostalo sčasti hmotnej i morálnej satisfakcie, a tým sa zmiernili následky krívd z minulosti.

Počet oprávnených osôb podľa jednotlivých skupín pre potreby vyčíslenia finančných prostriedkov môže byť v súčasnosti iba orientačný – aj z nich iba menšia časť sa bude uchádzať o odškodnenie. Štatistiky ukazujú toto:

Kategória a počet	predpokladaný počet žiadateľov	predpokl. náklady na odšk.
politickí väzni (väznených občanov SR: 71 168 osôb) ..	20 000 osôb	cca 3 237 440 000 Sk
popravení	50	8 000 000
zomretí vo väzniciach	51	8 160 000
usmrtení na hranici	56	8 960 000
obete augusta 1968	27	4 320 000
nezákonne odvečení do ZSSR (pôv. 6 973)	asi 2 000	351 200 000
zomretí v sovietskych gulagoch	528	84 480 000
internovaní rehoľníci (pôvodne 2 548)	asi 800	48 000 000
prenasledovaní z Čiernej listiny.....	1 200	72 000 000
spolu:	približne 24 912 osôb	cca 3 822 560 000 Sk

Pri stanovení výšky jednorazovej peňažnej sumy pre jednotlivé skupiny oprávnených osôb sa logicky dôsledne vychádzalo z ekvivalentu súm priznaných zákonom č. 261/2001 Sb. v Českej republike. Značné množstvo politických väzňov zo Slovenska vytváralo počas svojho výkonu trestu hodnoty práve v Českej republike, ale uvedený zákon sa na nich nevzťahuje. Z dôvodu prepočtu českej meny voči slovenskej sa zohľadnil kurzový rozdiel

vyplývajúci z pomeru 1 CZK = 1,35 SKK začiatkom januára 2002, t. j. v čase podania tohto návrhu zákona. **Peňažná suma, ktorý je potrebné vyčleniť na účely naplnenia predloženého zákona, predstavuje podľa priloženej tabuľky sumu približne 3,823 mld. Sk.**

S odvolaním sa na fakt, že značná časť politických väzňov – terajších občanov SR – vytvárala nesmierne hodnoty ťažbou a spracovaním uránovej rudy na Jáchymovsku a Příbramsku výlučne pre Sovietsky zväz a ďalšia kategória postihnutých – nezákonne odvečení do ZSSR – pracovala v krutých podmienkach priamo na jeho území, ako návrh by bolo možné **prijat' riešenie, že by sa finančné zdroje na jednorazové odškodnenie hľadali v prostriedkoch získaných deblokáciou dlhu Ruskej federácie.** Vysokí predstavitelia ruskej jadrovej energetiky sa dnes netaja tým, že zásoby uránu v Ruskej federácii vydržia najmenej do roku 2025. O obraz o vykorisťovaní politických väzňov nasadzovaných na dolovanie rádioaktívnej uránovej rudy (bez akýchkoľvek ochranných pomôcok!) dotvorí porovnanie s vtedajšou mesačnou mzdou civilných zamestnancov v jáchymovských uránových baniach, ktorá predstavovala na tie časy úctyhodnú sumu 35 000 Sk. Porovnateľné – a vzhľadom na mimoriadne tvrdé normy neraz i väčšie – hodnoty vytvárali politickí väzni odsúdení na dlhé roky väzenia, hoci **výrok o treste znel na odňatie slobody, a nie na otrocké práce!**

Za konkrétne pomenovanými obeťami sa skrýva konkrétna zodpovednosť – bola to komunistická ideológia založená na triednom antagonizme a tí, ktorí sa na jej uplatňovaní z rozličných dôvodov a v rôznej miere podieľali. Je najvyšší čas, aby bol zákon zmierňujúci krivdy bývalého režimu v Slovenskej republike konečne prijatý, podobne ako to urobil Parlament ČR, a bolo tak aspoň čiastočne spravodlivosti učinené zadost'.

S prihliadnutím na morálny charakter poskytnutia odškodnenia vo forme jednorazovej peňažnej sumy politickým väzňom sa vyplatená suma nezdaňuje a konanie uskutočňované podľa tohto zákona sa nespĺňa.

Vzhľadom na už existujúci úspešne pôsobiaci Odbor rehabilitácií a odškodňovania na Ministerstve spravodlivosti SR, ktorý má od r. 1990 dostatočné skúsenosti s podobnou činnosťou, si schválenie zákona nevyžiada nároky na pracovné sily, ani na organizačné zabezpečenie.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami.

B. Osobitná časť

§ 1 – charakterizuje účel a vymedzuje predmet návrhu a rámcovo aj skupiny oprávnených osôb z radov tých, ktorí boli prenasledovaní minulým režimom.

§ 2 – vymedzuje skupinu politických väzňov ako oprávnené osoby, stanovuje podmienky a dôkazy nespochybniteľne dokazujúce fakt, že boli komunistickým režimom väznení a zo zákona rehabilitovaní. V prípade úmrtia politického väzňa vymedzuje ďalšie oprávnené osoby – manželského partnera, resp. deti.

§ 3 – vymedzuje ako oprávnené osoby skupinu násilne odvečených a stanovuje podmienku predložiť nespochybniteľné dôkazy o nezákonnom zavlčení do bývalého ZSSR. Takisto v prípade úmrtia určuje manželského partnera ako oprávnenú osobu.

§ 4 – vymedzuje ďalšie skupiny osôb s nárokom na odškodnenie: internované rehoľníčky, rehoľníkov a kňazov, ako aj dedičov osôb zastrelených alebo usmrtených z politických dôvodov, resp. príslušníkmi vojsk Varšavskej zmluvy.

§ 5 – vymedzuje poslednú skupinu oprávnených osôb – občanov vedených na tajnom zozname ÚV KSČ, tzv. Čiernej listine.

§ 6 – stanovuje podmienku občianstva Slovenskej republiky.

§ 7 – sumarizuje okruh oprávnených osôb a priznáva im nárok na odškodnenie. Určuje formu jeho uplatnenia a stanovuje jeho lehotu, ako aj lehotu na vyplatenie jednorazovej peňažnej sumy.

§ 8 – vymedzuje druh dokladov, ktoré je potrebné doložiť pri uplatnení nároku podľa tohto zákona, a stanovuje spôsob sčítania dĺžky viacerých trestov.

§ 9 – stanovuje výšku priznanej jednorazovej peňažnej sumy a diferencuje ju podľa dĺžky väznenia a charakteru perzekúcie. Určuje tiež spôsob preukazovania skutočnosti, ak bol oprávnenej osobe v minulosti priznaný invalidný dôchodok v dôsledku zranenia spôsobeného počas väznenia, ujmy na zdraví a živote prenasledovanej osoby.

§ 10 – na rozhodovanie o poskytnutí jednorazovej peňažnej sumy a jej vyplatenie sa určuje Ministerstvo spravodlivosti SR ako ústredný orgán štátnej správy. Má na to určený útvar, ktorý disponuje skúsenými a kvalifikovanými pracovníkmi, ktorí v predchádzajúcich rokoch úspešne vynášali rozhodnutia a zabezpečovali odškodnenie v rehabilitačnom a reštitučnom konaní.

§ 11 – zakotvuje spôsob uplatnenia nároku a jeho prechod na dedičov v prípade úmrtia oprávnenej osoby. Stanovuje aj formu podania opravného prostriedku.

§ 12 – poskytnutá jednorazová peňažná suma nepodlieha daňovým a odvodovým povinnostiam.

§ 13 – jednorazová peňažná suma sa vypláca zo zdrojov štátu, v ideálnom prípade z prostriedkov získaných v rámci deblokácie dlhu RF.

§ 14 – vzhľadom na to, že zákon rieši finančné záležitosti, navrhuje sa vymedziť rozpätie jeho účinnosti dňom schválenia v Národnej rade SR a pevným termínom polovice roka pri podávaní žiadostí a konca roka pri finančnom vysporiadaní nároku na odškodnenie.

Doložka zlučiteľnosti návrhu zákona s právom Európskej únie

1. Navrhovateľ zákona: skupina poslancov Národnej rady Slovenskej republiky.

2. Názov návrhu zákona: Zákon o poskytnutí jednorazovej peňažnej sumy politickým väzňom, osobám násilne odvečeným do Sovietskeho zväzu, rehoľníckam, rehoľníkom a kňazom internovaným v centralizovaných kláštoroch, zastreleným pri pokuse opustiť územie Československa, usmrteným príslušníkmi Štátnej bezpečnosti, zastreleným inváznymi jednotkami počas vpádu spojeneckých armád Varšavskej zmluvy do Československa a dlhodobo prenasledovaným a perzekvovaným občanom vedeným na tajnom zozname ÚV KSČ.

3. V práve Európskej únie je problematika návrhu zákona: neupravená.

4. Návrh zákona svojou problematikou: nepatrí medzi prioritné oblasti aproximácie práva uvedené v čl. 70 Európskej dohody o pridružení a svojou problematikou nepatrí medzi priority odporúčané v Bielej knihe.

5. Charakteristika právnych noriem Európskej únie, ktorými je upravená problematika návrhu zákona: neupravená.

6. Vyjadrenie stupňa kompatibility s právnou normou Európskej únie: neupravená.

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR

Odbor štátneho rozpočtu

Národná rada
Slovenskej republiky

Vec: Stanovisko odboru štátneho rozpočtu k rozpočtovým dôsledkom návrhu skupiny poslancov NR SR na vydanie zákona o poskytnutí jednorázovej peňažnej čiastky účastníkom národného boja za oslobodenie, politickým väzňom a osobám z rasových, náboženských alebo politických dôvodov sústredených do vojenských pracovných táborov, táborov nútených prác, vojenských pomocných technických práporov, násilne odvlečených do Sovietskeho zväzu, rehoľnícom, rehoľníkom a kňazom internovaným v centralizovaných kláštoroch, zastreleným pri pokuse opustiť územie Československa, usmrteným príslušníkmi štátnej bezpečnosti, zastreleným invazijnými jednotkami počas vpádu spojeneckých armád Varšavskej zmluvy do Československa, dlhodobo prenasledovaným a perzekvovaným občanom vedeným na tajnom zozname ÚV KSČ a príslušníkom československých zahraničných alebo spojeneckých armád v rokoch 1939-1945

V dôvodovej správe k predloženému návrhu zákona nie je súhrnná kvantifikácia rozpočtových dôsledkov. Z toho dôvodu sa odbor štátneho rozpočtu nemôže k správnosti kvantifikácie vyjadriť.

Znenie § 12, že "O nároku, výške jednorázovej peňažnej čiastky a jej vyplatení oprávnenej osobe rozhoduje Ministerstvo spravodlivosti SR" svedčí o tom, že predkladateľ nemá ambíciu rozpočtové dôsledkov vyjadriť, resp. že táto kvantifikácia je otvorená a závisí od rozhodnutia ministerstva spravodlivosti.

Návrh zákona neobsahuje ani jednoznačnú definíciu, kto má zabezpečiť jeho rozpočtové krytie. V § 15 sa konštatuje, že "Náklady na jednorázovú peňažnú čiastku hradí štát". Pojem "štát" má značne široký a všeobecný význam. Ak by mal rozpočtové krytie zabezpečiť štátny rozpočet, konštatujeme, že štátny rozpočet na rok 2002 s takýmito výdavkami neráta a rezervy štátneho rozpočtu sa prijatými poslaneckými návrhmi v podstatnej miere minimalizovali.

Odbor štátneho rozpočtu sa v tejto etape pripomienkovania nevyjadruje k legislatívnej a obsahovej stránke predloženého návrhu zákona.

Ing. Miloš Nosál, CSc.
riaditeľ odboru
štátneho rozpočtu

